

FEDERACIJA HU- DO PRIJELA GE- NERALA DAWESA.

Njegovo gibanje "minutnikov"
ni bilo nič drugega kakor napad
na svobodo in uvažanje sodne
prepovedi v prakso naše vlade.

SVET ZVEZNIH CERKVA JE WOLL TUDI HUDO PRIJEL ZA UŠESA.

Atlantic City, N. J. — Izvršni
odbor Ameriške delavske
federacije je po svojem uradnem
glasniku Matiji Wollu zelo ostro
kritiziral zvezni svet Kristovih
cerkva v Ameriki, okrcal republi-
kanskega podpredsedniškega kan-
didata Charlesa G. Dawesa ter
dejel, da nima federacija nobene
pola s socializmi.

Cerkveni svet je bil okrcan, ker
je pred kratkim v svojem "indu-
strijskem pregledu" zatrdil, češ,
da je socialistična stranka v o-
bsegu prevladujoča sila v odbo-
ni Ameriške delavske federacije,
da se bo iz skupnega podpira-
nja La Folletteove kandidature
izjemila ameriška delavska
stranka, podobna oni na Angle-
skem.

Opazke in pripombe Ameriške
delavske federacije k tistemu cer-
kvenjaskemu "industrijskemu
pregledu" so takšnele:

"Ameriška delavska federacija
je vselej pozdravljala vsako
razumno prizadevanje, stremeečo
k izboljšanjem medznih delavcev
v naši republiki. Nikoli pa še ni
pela, da bi ji narekovala poli-
tično smer kakša sila izven delav-
skega gibanja, in takšno vmešava-
je nam je prav tako malo všeč,
kadar prihaja od strani kakšne cer-
kvene organizacije v naši deželi.
"Mi ne moremo in tudi ne ma-
mo sprejeti domnevanja ali
odtikanja, češ, da gremo v jav-
nosti za natančno določeno smer-
jo, a skrivaj pa gojimo nekaj
drugačnega. Ameriška delavska fe-
deracija je že večkrat izjavila, da
ne mara priklopiti nobeni po-
litični struji. Bila je vedno za
kajno politiko in se tudi ravnala
po njej.

"Ameriški strokovni unijaši
niso smatrali poročila zveznega
sveta Kristovih cerkva za popol-
noma neopravičen in domisljiv
(Dalje na 3. strani.)

Deset let pustoše- nja in stradanja.

Moskovski listi prinašajo statisti-
ko, ki kaže posledice svetovne
vojne.

Moskva. — (Poroča Anise, Fe-
derated Press.) — Moskovski listi
so v dnu polni člankov in statisti-
ke o desetletni izbruha svetov-
ne vojne, navajajoč posledice
konflikta. Statistični podatki ka-
žejo, kako proizvodi industrij po
vseh Evropi stalno padajo leto za
letom, edino temeljna agrarna
prodnjeka stoji na mestu, kajti
kmetje morajo jesti. Ampak Evro-
pa ne poje več toliko kot je pred
vojno, ker ne more importirati ži-
vili od drugod.

Konzum kruha v glavnih deže-
lah Evrope: Anglija, Nemčija,
Francija, Italija, Avstrija in Ogr-
ska — zmagovite in premagane
dežele — je znašal pred vojno
približno 1035 funtov na osebo
skoraj celo leto, danes pa znaša
750 funtov. To pomeni, da prebi-
valci Evrope, odrasli in otroci,
prijedo danes le 77 odstotkov
predvojne količine kruha. Količi-
na surovega masla je padla na 75
odstotkov na 72 odstotkov.
Evropa se tudi manj oblači kot
pred. Konzum bombaža je padel
za 60 odstotkov v Nemčiji in 35 v
Angliji. Prodnjeka premoga v
Evropi se je znižala tri četrtine,
prodnjeka olja pa dve tretjini.
To znači manj kurjave in manj
gorkote pozimi.

Tako se kažejo razvaline go-
spodarstva v Evropi valed vojne.
Če se še doda, da je bilo v začet-
ku prejšnjega leta tri milijone brez-
poselnih delavcev v Evropi, ima-
mo tudi sliko človeških raz-
valin.

Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

La Follette je javno obsodil
kukluksklanizem.

Eksekutiva A. D. F. je trdo pri-
jela generala-bankirja Dawesa.

Železniške družbe se združuje-
jo.

La Folletteova zmaga je možna
v New Yorku.

Toča steklenice sprejela suhaške
agente v Ottawi, Ill.

Inozemstvo.

"Balkan Balkanceem" je geslo
Davidovičeve vlade v Jugoslaviji.

MacDonald je zmagal glede
sporazuma z Rusijo.

Pogajanja med zavezniki in
Nemci gredo gladko izpod rok.

Mussolini se jezi, ker ga Hu-
ghes ni obiskal.

Ameriška letalca sta se ognila
lednikom v Grenlandiji.

La Folletteova zmaga

možna v New Yorku.

New York, N. Y. (Fed. Press.)

— Zagotovivši si podporo od stra-
ni važnih delavskih in liberalnih
skupin si sedaj La Folletteove sile
prizadevajo pridobiti za napre-
dno listo na novembrskih volitvah
dva druga važna bloka. Po njih-
nem mnenju se je večina volilcev,
ki so ostali doma na zadnjih pred-
sedniških volitvah, zdržala glasova-
vanja, ker ni bilo pravega kandi-
data, za katerega bi naj bili gla-
sovali. Vse te milijone hočejo do-
seči z La Follette-Wheelerjevo
poslanico ter jih spraviti v pro-
gresivne vrste.

Druška skupina, za katero se za-
nimajo progresivci, so Irski, ki jih
je uveljavila administracija a svojim
zadržanjem napram Irski, in ki
smatrajo Davisa za vnetega pri-
staška angleške politike.

Naslednji organizacije so za-
stopane v progresivnem kampanj-
skem odboru za newyorško mesto:
Ženski komitej za politično akci-
jo, newyorška konferenca za pro-
gresivno politično akcijo, konfe-
renca za nujnostno vnanjo poli-
tiko, socialistična stranka, odbor
oseminštiridesetih, narodna konfe-
renca za progresivno politično
akcijo, ameriška delavska stranka,
liga za industrijsko demokra-
cijo, newyorška kmetodelavska
stranka, liberalna liga, vsestran-
ska La Follette-Wheelerjeva pro-
gresivna liga, vzhodni republi-
kanski klub, tespilanci, progre-
sivni publikacijski odbor, narod-
na črnska nestrankarska zveza,
narodna zveza za napredek črn-
skega ljudstva, newyorška pro-
gresivna stranka.

La Follette in Wheeler ne bosta
zmagala samo v državi, nego tudi
v newyorškem mestu," napovedu-
je Gilbert E. Roe, ki je bil svoj-
čas sodruženik La Folletteove od-
vetniške pisarne in ki je sedaj
vzhodni voditelj progresivne kam-
panje.

Evans umorjena radi

svoje prepirljivosti.

Washington, D. C. (Federated

Press.) — Iz obvestil, ki jih je
dobila vseameriška delavska fe-
deracija iz mehiškega glavnega
mesta, je posneti, da so banditje
ali pa osebni sovražniki umorili
mrs. Evans, ker je živela v več-
nih preprih s svojimi mehiškimi
sosedci. Bila je iz Texasa ter se
poročila z angleškim bančnim u-
radnikom v Mehiki. Po moževi
smrti je upravljala njegovo pre-
moženje na izvajajoč način. Obna-
šala se je napram svojim najem-
nikom in uslužbenecem, kakor da
bi jih prezirala ter jim očitala
plemensko inferiornost. Mehičan-
ci so jo opisovali kot "sveto gro-
zo". Zato so se tudi obotavljali u-
veljaviti pri njenem posestvu a-
grarno postavu, po kateri bi moral
biti del njene zemlje prodan po-
samičnim kmetom.

VREME.

Chicago in okolica: v nedeljo
večidel jasno in gorko.

MARKSOVE BE- SEDE POSTAJA- JO MESO IN KRI.

ZDruževanje železniških
družb to potrdi.

Nova železniška kombinacija bo
reprezentirala poldrugo milijardo
dolarjev.

Chicago, Ill. — "Marks se je
zmotil." Tako čitamo pogosto o
Karlu Marksu, očetu znanstvenega
socializma, v kapitalističnih
časnikih, v katerih pisatelji, udin-
ni kapitalizmu, modrujejo o Mar-
kovskih naukih, dasiravno dela
Karla Marksa poznajo komaj po
imenu.

Da Marks se je zmotil, ampak
njegove pomote so tako majhne,
da jedro njegove teorije ostane
celo in nedotaknjeno. Socialisti
niso nikdar trdili, da je bil Marks
nezmotljiv človek, kajti socialisti
ne verjamejo v socialistične, ka-
pitalistične, rimsko-katoliške ali
pa komunistične papeže. Vsako
stvar sami analitično kritizirajo,
da izluščijo iz nje dobro jedro. V
Marksovih naukih sta poleg dru-
gih resnice zapisani dve resnici, ki
jih ne morejo vsa prizadevanja
nasprotnikov socializma ovreči.

Marks uči v svojih naukih, da je
lastnost kapitalizma osredotoče-
vati bogastvo v rokah male sku-
pine kapitalistov in da se sociali-
stom ne more preje uresničiti, dok-
ler ne izvrši svoje zgodovinske
naloge.

Kako kapitalizem izvršuje svo-
jo zgodovinsko nalogo in kako se
kapital združuje vedno bolj in bolj
v rokah male skupine kapitali-
stov, nam predložijo najnovejšo
združenje železniških družb.

V Ameriki se je marsikaj pod-
vzelo, da se zabrani osredotoče-
vanje kapitala v rokah peščice ka-
pitalistov in se tako kapitalizmu
podaljša življenje. Sprejet je bil
Shermanov protitrustovski zakon,
ki naj zabrani tako združevanje.

Razne države so sprejele postav-
e, ki imajo namen preprečiti zdru-
ževanje kapitala. In čimbolj so se
sprejemale take postavbe a histe-
rično mralce, da se podaljša ži-
v-

(Dalje na 3. strani.)

Vprašanje medzavezni- ških vojni posojil.

Ali bo MacDonald držal besedo,
katero je dal pred dvema leto-
ma? — Francoski socialisti so
ga opozorili na staro izjavo.

Paris, 8. avg. — Francoska so-
cialista Auriol in Grumbach —
zadnji je iz Alzacije — sta zadnjo
soboto odpotovala v London na
važno misijo. Njuna naloga je, o-
pozoriti svoje angleške sodruga v
delavsko-socialistični vladi na
sklep mednarodne socialistične
konference v Amsterdamu leta
1922.

Na omenjeni konferenci so an-
gleški socialistični voditelji Ram-
say MacDonald, Philip Snowden
in drugi, ki danes igrajo važne
vloge v vladnih zadevah, soglasno
glasovali za resolucijo, ki se je
glasila, da morajo biti vsi vojni
dolgovci črtani. Še več. Angleški
socialisti so se zavezali, da izve-
dejo to idejo kakor hitro pride
delavska stranka na krmilo Velike
Britanije.

Pred dvema letoma, ko se je
vršila omenjena konferenca v Am-
sterdamu, niso angleški, niti fran-
coski socialisti najmanj mislili, da
bodo tako kmalu poklicani, pre-
zvzeti vlado. MacDonald je v vladi
že osmi mesec, a do danes še ni
gasil a pristom, da bi Anglija bri-
sala dolgove Franciji, Belgiji, I-
taliji itd. Iz tega vzroka sta od-
šla v London Auriol in Grumbach,
da spomneta MacDonalda na
njegovo obljubo. Razume se, da
ne opravita postaji. MacDonald ji-
ma vsakakor pojam, da njegova
vlada živi od milosti liberalcev.

Parlament, v katerem delavska
stranka še nima večine, ne bo ho-
tel ničesar slišati o črtanju dol-
gov. Anglija je sklenila pogodbo
z Ameriko za odplačevanje svojih
dolgov in isto zahteva od zavez-
nikov.

LaFollette ostro obso- diti kuklukse.

Sklicuje se na Lincoln in Jeffe-
rsona, ki tudi nista trpela sličnih
organizacij.

Washington, D. C., 8. avg. —
Senator La Follette, kandidat na-
predne koalicije za predsednika
Združenih držav, je danes izjavil,
da je odločen nasprotnik Ku-
kluksklane. Izjava je v obliki pi-
sma, ki je naslovljeno Robertu P.
Scripsu v New Yorku, kateri je
pisмено vprašal La Follettea, kak-
šno je njegovo stališče glede o-
menjene tajne organizacije.

La Follette je odgovoril, da je
proti vsaki organizaciji, ki hujska
na plemenske in verske boje in
valedtega je tudi proti kukluk-
som. Dalje pravi, da kukluksi ne
bodo dolgo eksistirali, ker vsaka
taka organizacija je alej ali prej
propadla. La Follette se sklicuje
na Lincoln in Jeffersona, ki sta
tudi nasprotovala sličnim organi-
zacijam v njunem času. Senator
obžaluje, da se je vmešal verski
boj v volilno kampanjo, ampak
njega to ne moti. Glavno vpraša-
nje v letošnjem volilnem boju je,
kako izvesti kontrolo vlade iz rok
kombinacije denarnih sil. Tega
vprašanja se bo on držal skozi
vso bitko.

Delavska podarila \$5

v kampanjski sklad.

Minneapolis, Minn. — Prvih pet

dolarjev za La Folletteov kampanj-
ski sklad v Minnesoti je bilo na-
kazanih, ko je John F. Sinclair
pozval k redu sejo, na kateri so
imeli organizirati državno volil-
no kampanjo.

Dala jih je gdna. Maggie
Flynn, ki je zaposlena pri tvrdki
Kings-X Cany Company, kjer de-
la vsak dan.

Njen stric James Flynn je kot
član 17. wisconsinskega prostvo-
ljskega polka prošil za pokoj-
nino, ker je izgubil vid. Pisal je
senatorju Dolliverju in poslancu
J. Cannonu ter ju prosil pomoči
v svoji zadevi. Ali tadv nista
storila nobenega koraka.

Ko pa se je obrnil do La Fol-
letta, mu je bila dovoljena pokoj-
nina.

Zastrantega je prispevala s pe-
timi dolarji od svojega težko pri-
služenega denarja v kampanjski
sklad.

"La Follette je bil še vedno
prijatelj siromašnih ljudi," je re-
kla.

Polet okoli sveta.

Američana vzameta drugo kračno

pot, da se izogneta lednikom.

Washington, 8. avg. — Uradno
poročajo, da sta ameriška letalca
Smith in Nelson po nasvetu ve-
ščakov izpremenila načrt zadnje
divizije poleta na povratku v A-
meriko. Namesto v Angmagalik,
ki je zakovan v led, da ga ne mo-
re doseči nobena ladja, pojdetata
letalca v Ekaluit, ki se nahaja na
skrajno južnem koncu Grenlandi-
je. Dajalja od Reykjavika v Is-
landiji do Ekaluita znaša 750
milj. Ekaluit še ni zamrznjen, in
parkir, ki nosi potrebščine, se
lahko usidra v tem kraju.

Prihodnji polet iz Ekaluita bo
v Indiana Harbor, Labrador, Kan-
ada.

Kalkuta, Indija, 8. avg. — Ar-
gentinski letalec Zanni, ki je imel
danes prispeti sem iz Allahabada,
se je moral spustiti na tla v Isri-
ju, provinca Bihar.

PONZI IZPUŠČEN NA SVO- BODO.

Boston, 7. avgusta. — Charles
Ponzi, ki je hotel čez noč oboga-
teti, a je pri tem mahinacijah o-
škodoval ljudi za več milijonov
dolarjev, je bil večeraj izpuščen na
svobodo pod varščino v znesku po
\$14,000, kateri denar je preskrbe-
la mrs. Estela Mataguti iz W.
Roxburga. To je žena bogatega
laškega tovarnarja.

Slepar, ki je pravkar odsedel
kazen zveznega sodišča v ply-
mouthski ječi, ima sedaj še deset
državnih obtožnic na svoji ko-
smati vesti.

MacDonald je zmagal v boju glede sovjetov.

Njegova zahteva, da morajo biti pogodbe z Rusijo takoj

podpisane, je prodrla v zbornici. Liberalci in toriji

napadajo vlado radi koncesij, ki so jih dobili sovjeti.

Delavci so pa veseli, da je prišel sporazum. Ratifi-
kacija v parlamentu pride v oktobru in takrat na-
stane kriza.

London, 8. avg. — Ramsay

MacDonald, ki je dosegel na svo-
jo pest sporazum z Unijo sovjet-
skih republik, je večeraj zmagal a
svojo zahtevo, da morata biti po-
godbi a sovjetsko vlado takoj
podpisani. Lloyd George, vodja
liberalcev, in Sir Robert Horne,
vodja konservativcev v zbornici,
ki sta napovedala MacDonaldu
boj radi pogodb z Rusijo, sta za-
hitevala, da se vse točke sporazu-
ma preršetajo v parlamentu, pre-
dno se podpisajo. MacDonald se
ni hotel podati, in ko so naspro-
tniki predlagali, da se seja odgodi
do danes in nadaljuje debata o
stvari, je bil predlog zavržen s
157 glasovi proti 77.

Zasedanje parlamenta je bilo s
tem zaključeno za to poletje; pri-
hodnje zasedanje se odprvi kon-
cem oktobra. MacDonald ima zdaj
proste roke, da podpisuje dve po-
godbi a sovjetsko Rusijo.

"Jaz hočem, da sta pogodbi
podpisani še danes", je izjavil
MacDonald, ko so ga liberalci in
toriji napadli z očitki, da je ka-
pitaliziral pred sovjeti in sprejel
brez malega vse njihove zahteve
samo zato, da njegova stranka la-
hko pokaže, da je izvršila točko
svojega programa glede priznanja
sovjetov in miru z Rusijo. Mac-
Donald je dejal, da parlament bo
imel dovolj prilike za debato o tej
zadevi, ko prideta pogodbi na
dnevni red za ratifikacijo v jese-
ni, ampak zdaj morata biti pod-
pisani.

Lloyd George in Horne se nika-
kor ne strinjata, da bi Anglija ga-
rantirala za posojilo sovjetski
vladi; dalje sta silovito pobijala
klavzulo, ki daje sovjetski trgo-
vski misiji v Londonu diplomati-
čno imuniteto in kritizirala sta še
razne druge točke sporazuma.

Istočasno je markiz Curzon trgal
sporazum v lordski zbornici.

Medtem pa, ko liberalni in to-
rijaki voditelji rolniho proti po-
gojem sporazuma z Rusijo, ama-
trajo delavski elementi v Angliji
sporazum a sovjeti za velik triumf
njihove stranke in vlade. Ena
glavnih točk MacDonaldove zuna-
nje politike je rešena. To je toč-
ka, ki obeta angleškemu delavstvu
veliko odpomoči proti brezposel-
nosti, ko se vrnejo normalni odno-
šaji z Rusijo in z obojajni vred
trgovina ter industrijska naroči-
la. Cesar ni mogel doseči Lloyd
George in ni hotel Baldwin, je do-
segel MacDonald v štirih mesecih
in Labor Party je lahko zadovolj-
na.

Laboriti se seveda zavedajo, da
pogodbe z Rusijo še niso pod stre-
ho. Glavno besedo ima parlament,
v katerem ima opozicija večino.
Ako liberalci nastopijo proti po-
godbam kakor grozijo, bo spora-
zum odklonjen. Tedaj bo Mac-
Donaldova vlada podala ostavko
in vršile se bodo nove volitve.

MacDonald je pripravljen na ta
korak. Z mirno vestjo stopi pred
volilce in jim dopove, da izva-
nje delavskega programa je ne-
mogoče, dokler ima njegova vla-
da v parlamentu vezane roke.

MacDonald stopi v nov volilni boj
z upanjem, da si pridobi absolut-
no večino v parlamentu, nakar se
ne bo več oziral na opozicijo libe-
ralcev in torijev.

Brazilski letalca, zavezniča rebe- lev, aretirana.

Rio de Janeiro, 8. avg. — Ane-
sia Pinherio Machado, brazilski
avijatorica in sportistinja, je bila
večeraj aretirana v Sao Paulo ra-
di njenih zvez z vstaši, ki so bili
poraženi pred kratkim. Machado
je obtožena, da je posodila svoje
letalo rebelom in ona sama je na-
redila več poletov nad Santos,
kjer je metala revolucionarne le-
take na tle.

Balkan Balkanceem, pra- vi Davidovič.

Jugoslavanski premijer je rekal
ob otvoritvi skupščine, da se bo
Jugoslavija bolj zanimala za
sosedo.

Belgrad, Jugoslavija, 8. avg. —

"Balkan Balkanceem" je nova
Monrojeva doktrina, katere se bo
držala Jugoslavija v svojih odno-
šajih z balkanskimi državami, ka-
kor je posneti iz govora minist-
skega predsednika Davidoviča, ki
je danes ob otvoritvi skupščine
razložil program svoje vlade.

Davidovič je dejal, da bo Jugo-
slavija odslej posvečala več paž-
nje prijateljstvu z ostalimi bal-
kanskimi državami, zlasti z Grël-
jo, a katero so danes odnošaji ne-
koliko napeti radi zadnjih prask
na meji.

Vse gre gladko kot
po loju v Londonu.

Dne 5. oktobra stopi Dawesov re-
paracijski načrt v veljavo.

London, 8. avg. — Tretji dan
mednarodne reparacijske konfe-
rence je bil zopet dan uspeha. A-
ko je verjeti vsem poročilom, to-
daj je londonska konferenca svat-
ba, na kateri se Nemci in zavez-
niki objemajo v vroči ljubezni!

Ameriška zastopnika Kellogg in
Logan pravita, da je bil 7. avgust
še najboljši dan. "Velika štirinaj-
storič" je rešila tri važna vpra-
šanja. Nemci so sprejeli moralno
obveznost, da najamejo notranje
posojilo v vsoti \$180,000,000, kar
je eden glavnih pogojev za ure-
njenje Dawesovega načrta. Na-
dalje so Nemci sprejeli celo for-
mulo, ki se tiče zapadlosti plačil.

Tretje je, da so se zavezniki in
Nemci zedinili, da stopi Dawesov
načrt 5. oktobra t. l. v veljavo.

V ostalem so bile rešene vse
sporne točke glede ekonomske in
fiakalne enotnosti Nemčije. Tu je
všeteta amnestija za vse one Neme-
ce, izvezmi par slučajev, ki so
prekršili določbe zavezniške po-
renske komisije.

Včerajšnji dan je bil tudi mar-
kanten valed intimnih sestankov
med Nemci in Francozi. Najprvo
sta Marx in Stresemann obiskala
Herriota v Hyde Park hotelu in
pozneje je Herriot vrnil poset v
Ritz hotelu, kjer so nastanjeni
nemški delegatje. V obeh slučajih
so posvetovanja trajala veliko
dalj časa kot je pa bilo potrebno
samo za izmeno uradnega mnenja.

Kakor javljajo, sta Marx in He-
riot razmotrivala vprašanje iz-
praznitve Porurja.

Mussolini jezen, ker ga je Hughes prezrl.

Rim, 8. avg. — V rimskih ofi-
cijelnih krogih se opaža potrtost,
ker je Charles E. Hughes, držav-
ni tajnik (kar je toliko kot zuna-
nji minister) Združenih držav,
spregledal Rim in Italijo sploh,
ko se je mudil v Evropi. Hughes
je posetil London, Pariz, Bruselj
in Berlin, v Rim pa ni šel. Zaka-
j ne, vprašuje "Il Mondo". List
dostavlja, da bo morda italijanski
poslanik v Washingtonu pojasnil,
v čem se je Italija zamerila Hu-
ghesu.

Velik deficit Avstrije.

Dunaj, 8. avg. — Dr. Alfred
Zimmermann, generalni komisar
lige narodov za avstrijske finan-
ce, poroča, da bo deficit Avstrije
za mesec avgust znašal 129,400,-
000,000 kron.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (July 1-24) poleg vsakega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite je pravilno, da se vam ne ustavi list.

OČETOVSKA SKRB JEKLARSKEGA TRUSTA
ZA DELAVCE.

Gary, predsednik United States Steel korporacije je ob neki priliki izrekel, da korporacija po očetovsko skrbi za svoje delavce.

Bilo je v pondeljek ponoči. Zablislilo je, proti nebu je švignil izredno žareč in dolg ognjeni jezik, nato je sledil silen pok, kakor da je brodovje, obstoječe iz težkih oklopnih, oddalo hkratu salvo iz najtežjih topov. Sledil je zračni pritisk na vse strani, šipe so zažvenketale na razdaljo več milj in nato je nastala tišina.

Kaj je bilo? V Garyju, Ind., kjer se nahaja kraljestvo jeklarskega trusta, je zletela v zrak peč za tojenje jekla. Plin je uhal in se nabiral v peči. In ko je bil podtaknjen ogenj, da zažari peč in se topi v nji jeklo, je peč zletela v zrak. Letelo je kamenje, frčala je opeka in pršili so kosi jekla na vse strani, kot da dežuje jeklo iz neba. In pod grobljo razsute peči so bili pokopani delavci, opaljeni in zmečkani. Trust izjavlja, da so samo trije mrtvi, ampak mogoče jih je več. Šest so jih odpeljali v bolnišnico, ki so tako razmesarjeni in opaljeni, da bodo še nekateri izmed njih umrli.

Nesreča se je zgodila v pondeljek ponoči, časniki so pa prinesli vest o tej strašni nezgodi šele v sredo zjutraj. In zakaj? V kraljestvo jeklarskega trusta ni dovoljen vstop časnikarjem, kadar žele vstopiti. Mogoče bi kaj videli, kar je neprijetno za jeklarski trust. Zaradi tega so morali časnikarji čakati, da so izvedeli, kaj se je zgodilo v podjetju jeklarskega trusta, dasiravno so ljudje od vseh strani povpraševali časnikarje, kaj se je pripetilo v kraljestvu jeklarskega trusta, ko jim je silni plamen proti nebu, spremljan s strašnim pokom, govoril, da se je odigral zelo tragičen dogodek za jeklarske delavce.

Ustava Združenih držav garantira svobodo tiska in govora. Ampak jeklarski trust ukazuje sam, kaj se bo poročalo o dogodkih iz njegove domne. Uvedel je cenzuro.

Da se bolj podrobno spozna očetovska skrb jeklarskega trusta za njegove delavce, je treba stopiti v tisti del Garyja, v katerem so nastanjeni jeklarski delavci. Tam se lahko na svoje oči prepriča o bedi, v kateri živijo jeklarski delavci.

Dvanajsturni delavnik je odpravljen po izjavi jeklarskega trusta. Dolgotrajni delavnik se je odpravil šele na pritisk ameriške javnosti. Je klarski trust se ni zavedal, da je treba odpraviti dolgotrajni delavnik, ki spodjeda zdravje jeklarskih delavcev, dokler ni ameriška javnost izrekla, da je tak delavnik nečloveški.

Delavske mezde so tako urejene, da navadni delavci, katerih je največ zaposlenih in opravljajo tudi najtežja dela, prav težko izhajajo z njimi. S tako mezdo izhaja komaj samski človek, oženjeni delavec pa mora sebi pritrgovati, da njegova deca ne strada. Za knjige, časnike in svojo izobrazbo si mora vse pritrgovati od svojih ust. To je razumljivo, kajti trust se ne peha za izobraženimi delavci, ampak bi najraje najel take delavce, ki so močni, zdravi, so malo izobraženi in nič ne čitajo. Da trust ne more izbirati delavcev po svoji volji, je iskati vzroke v tem, da je vedno manj takih delavcev, ki so zdravi in močni, poleg pa še krotki kot jagnjeta. Delavstvo se drami in je klarski trust ne more dobiti delavcev, kakršne bi rad. Ravnotako ne ostane jeklarskemu delavcu nič, da bi izločil svoje otroke, kljub temu da žena in otroci pomagajo pri prehraniti družine.

Delo v jeklarnah je težko in naporno. Mlad in krepak delavec je kmalu izčrpan. Poleti so jeklarski delavci izpostavljeni silni vročini, pozimi pa mrazu, kar seveda spodjeda njih zdravje.

Varnostne naprave za varstvo delavskih udov in zdravja so nezadostne. To potrди zadnja razstrelba. Ako bi se v kraljestvu jeklarskega trusta tako brigali za varnost delavcev, kot se spodobi za ljudi, tedaj bi se gotovo ne nabralo toliko plina v peči, da je eksplodiral z veliko silo in ugasnil tri delavska življenja na mestu, druge pa tako poškodoval, da se s smrtjo borijo v bolnišnici.

Je klarski trust ne skrbi po očetovsko za svoje delavce, ampak tako, da bi se take oskrbe sramoval še najslabši oči.

SLIKE IZ NASELBIN.

Crosby, Minn. — Teško se pravim z mojo roko, ali omajati je moram kakor staro drevo. Sporočati moram, kako se je vršila preiskava radi katastrofe v Milford rudniku, ki se je pripetila 5. februarja t. l. in je v nji izgubilo življenje 41 rudarjev, kakor je bilo poročano. Do danes so jih dobili na površje 24, a ostalih je v rovu še 17 mož. Governor hoče izvedeti, čigava je krivda, zato je izbral moše: Edwarda Smitha iz Eveletha, Dwighta E. Woodbridgea iz Dulutha, Josepha Harknessa iz St. Paula (klerk), Williama E. McEwena iz Dulutha (predsednik), J. Wilbur, Van Eversa iz Crosbyja, Rihard C. Bailey iz Virginije. Poslal jih je v Crosby, da izvejo od rudarjev drugega šlita, v kakem stanju je bil rudnik in kaj je po njih mnenju zakrivilo katastrofo. Povprašali so vse od prvega do zadnjega, kdor je imel kaj povedati. Tiste, ki so povedali kaj čez kompanijo, niso poslušali, akoravno so povedali resnico.

Ko so rudarji Č. T. B. W., in T. T. kakor še več drugih pričeli pripovedovati, da so že šestnajst let na delu v rudniku, jih je gospoda vprašala, v kakšnem stanju je bil rudnik. Vprašanje je bilo: Ali si dober rudar? — Odgovor: Yes, delam že šestnajst let, pa sem še pri zdravju.

Kak je bil tvoj prostor v rovu? — Good.

Ali si postavil opore? — Yes. Ali si imel vse potrebne stvari v rovu? — Yes, kar sem rabil.

Kakšen izhod je bil iz rova? — Istotako kot po drugih rovih.

Tako so se izgovarjali v prid profitlačni družbi. Pomišljali niso menda dobro, da zagovarjajo kapitalizem, da zagovarjajo tiste, ki neposredno povzročajo strašne katastrofe v rudnikih. Ako je bil rudnik v dobrem stanju, zakaj se je pripetila strašna katastrofa in ubila 41 ljudi, med katerimi so bili tudi starejši rudarji, ne taki, ki blebetoja tjavendan, da so rudarji že 16 let. Sramota je, ako rudarji tako govorijo in se ne zavedajo svojega delavskega ponosa. Slišimo, da imajo tisti, ki so na tak način zagovarjajo družbo, nekoliko večje besede pri kompaniji. Ne vemo, koliko časa jo bodo imeli. Ako so res toliko zmorni bahati, zakaj ne gredo na višje inštanče, da bi dobili vsaj pravico in bi odprli drugi oči. Ali kakor se vidi, si sami prizadevajo, da bi dobili zase boljše službo, pri tem pa škodovali vsem s takim prikupovanjem pri družbi, kakor je bilo dotično zagovarjanje.

Radi dela je tu zaspano, zato ne svetujem nikomur priti za delom v Crosby, Minn. Radi društvenih stvari bi bilo dobro, da bi se kdo zanimal in sporočil v Prosveto.

Pozdrav članom S. N. P. J. in naročnikom Prosvete. — Poročevalec.

Barberton, Ohio. — Čitatelji Prosvete se še morda spominjajo dopisa, v katerem sem obelodanil, da dobi tukajšnja slavna slovenska fara novega gospoda, oz. božjega namestnika, označenega s številko pet. Blagoslovljeni fant je seveda dospel. Znano je tudi, da verne ovčice ob prihodu vernega gospoda sprejmejo z velikim pompom, kakršna komedija je bila vpriporjena tukaj. Ali sličen pompi so navadno vpriporjeni pod krinko hinavščine in sveto-hlinstva. Ako ima gospod št. 5 kolikaj treznega razuma, danes lahko uvidi, da je slednje resnica. Kajti iz nekega vira namreč poročajo, zapusti našo slavno "božjo pot" ter odide v drugo faro past verne ovčice.

Že pred prihodom gospoda št. 5 sem omenil, da bo gospod tukaj lahko vzdrževal, ako bo privedel s seboj mreino, ki bo dajala od sebe cekine, čeprav se bo krmila s samim kamenjem. Ker pa gospod ni privedel s seboj označene mreine, je postal v očeh verskih hinavcev nepriljubljen. Verniki trdijo, da so gospod sicer "fajn", ampak, bože mili, kranjsko ne zna, kot se je izrazil cekmošter z obrito glavo.

Tako bo tukajšnja slovenska fara dobila zopet novega gospoda s številko šest. Kako dolg obstanek bo imel tukaj novi gospod, se pa seveda ne ve. Glavno pašnjo je treba, da gospod obrne na škarje, da bodo vedno dovolj ostre, kajti tukajšnje "ovčice" so potrebne, da so temeljito ostržene, ne samo radi tega, ker so kot "ovčice" potrebne striženja, pač pa ker se

nahajamo takorekoč v dobi pasjih dni.

Ko je odhajal gospod št. 3, so mu priredili za odhodnico primeren zabavo in da je bila komedija popolnejša, so mu poljubovali roko. Kar je značilno pri cirkusu, pa je to, da so gospodu poljubili roko prvo tisti hinavski petelci, ki so podpisali peticijo za odpoklic gospoda št. 3 ter seveda poslali na škofa, ki je ugodil njih želji in gospoda premestil. Tisti čas, ko so mu hinavci poljubljali roko, bi jim bil lahko gospod pošteno zagodel.

Kar se tiče številke 3, gospod ni ravno nastopal proti naprednim ustanovam, skušal pa je indikativno, kar se pa ni obneslo. Dva člana društva "Triglav" S. N. P. J. sta šla k spovedi. Gospod ju je vprašal, kateri podporni organizaciji pripadata. Oba sta mu odgovorila, da k S. N. P. J. Gospod je stisnil ustnice, da se mu je pri tem že itak velik nos še podaljšal, potem pa je izjavil, da je dolžnost vsakega katoličana, da pripada h katoliški organizaciji. Ampak gospod se je temeljito urezal, kajti brata sta mu odgovorila, kar mu gre: "Gospod, S. N. P. J. ne brani nikomur v cerkev, niti k spovedi. Vsakemu je prosto. Ta jednota je tudi najboljša in največja slovenska podporna ustanova." Obenem sta mu odgovorila, ako bi bilo na izbiro, da prej zapustita faro nego pa S. N. P. J. Gospod je obema odvzel grehe, a jih ni odpustil, ne da bi naložil pokoro za grehe. Prepričal pa se je lahko, da se s člani S. N. P. J. ni tako lahko šalit, ter mislim, da je gospod tudi opustil taktiko, ki se je je posluževal v spovednici.

Kolikor se tiče gospoda št. 5 dosedaj še nisem čul, da bi rovaril proti naprednim ustanovam, kar pa hinavski klečepalce hudo peče. To je tudi najbrž glavni vzrok, da jim gospod ni povoli. Kako taktiko bo zavzel gospod št. 6, se še ne ve, gotovo da bo z njega najbolje, ako se bo držal le svojega "businessa", napredne ustanove pa pustil lepo v miru. Odvzuje naj pridno grehe spokorjenim grešnikom, uči naj jih moliti, spreminja naj vino v Kristusovo kri in pa pazi naj, da bo v hiši božji avel zrak, da ne bo smrdele "bogu". Slednje je pa mogoče napraviti le na en način, in sicer naj vse hinavsko lažnjive terjateljke nažene iz "hiše božje". S tem bo napravil bogu dopadljivo delo, kar mu bo sveti Peter gor v nebesih gotovo vknjižil v knjigo priznanja za dobra dela. — Martin Zelesnikar.

Sanje nemških monarhistov.

Nemški fašisti, nacionalisti in drugi monarhisti, ki se zbirajo okrog generala Ludendorffa, Adolfa Hitlerja, grofa Reventlova in drugih podobnih zvezd na nebu kajzerizma, se imenujejo "stranka svobode nemškega plemena". K tej stranki, ki je pri zadnjih volitvah v Nemčiji dobila 1,900,000 glasov in 36 mandatov v parlamentu, spadajo nebrojne organizacije visokokoliških dijakov, bivših oficirjev itd. Organizacije so javne in tajne; nekatere so nasakrivaj oborožene. Vsi politični uromi v zadnjih letih, izgredni komunisti in Francozi na okupiranem ozemlju ter sploh vsi nacionalistični kravali se pripisujejo pristojnostem teh organizacij. "Deutsche Zeitung", eno njihovih glavnih glasil, je odprto odobravalo umor socialističnega poslanca Matteottija v Italiji.

Da niso ti ljudje nič manj nadutni kot so bili pred vojno, je razvidno iz razgovora, ki ga je imel ameriški poročevalec Edgar Ansel Mowrer v Berlinu z nekim mladim doktorjem filozofije. O tem razgovoru poroča Mowrer svojemu listu "The Chicago Daily News" sledeče:

Ko sem omenil mlademu doktorju, da je Nemčija imela dovolj vojne in da je trajni mir edina rešitev zanjo, mi je odgovoril: "Vojna ni le sredstvo za dosego cilja, temveč je cilj sam. Vojna je bila, je in zmeraj bo glavni poklic Nemčije. Ako bi nas bili videli leta 1914, bi razumeli nemško dušo. Primerjajte nas z drugimi narodi. Kako so ali Francozi v vojno?"

"S teškim, krvavečim sreem", sem odgovoril.

"V Nemčiji je bilo drugače. Mi smo ali z vriskanjem. Bila je godba, rože, dekleta. Tedaj smo spoznali naše najgloblje aspiracije; začutili smo, zakaj smo bili rojeni!"

"Ali so val Nemci tako čutili,

ali le nekateri entuziasti kot ste vi?"

"Vsi pravi Nemci. Naravno, med delavci je mnogo takih, ki so zašli pod materialistični vpliv Karla Marksa in židov; ti ne morejo razumeti idealov vojne, kako vojna izčisti vse."

"Berlin je slabo počiščen," ga dregnem. Pordebel je.

"Ako hočete spoznati prave Nemce, ne smete soditi po tem, kar vidite v mestih, zlasti pa v Berlinu. V mnogih krajih nas je nadvladal industrijski kapitalizem, to je stvar, ki ni lastna naši naturi. V naših areih smo ostali romantični, pesniki, vojniki, čislajo ideal kavalirstva, katerega ne morejo zapopasti komercialni narodi kot se Združene države. Če hočete videti tako nemško srece, morate iti na deželo. Na Bavarskem, v Svabiji, Črnem gozdu, Porenju in na obali Severnega mora najdte prave Nemce — ne v slovanski Prusiji! Nemci imamo le dva prava tipa: vitez in hlapec. Pri nas ni srednjega razreda. Zato pa ne sovražimo Francozov. Le pomilujemo jih in se jim smejemo. V moji vasi na Westfalskem so se kmetje sprva bali francoskih tlačiteljev, a danes se jim prezirljivo smejejo. V Franciji ni kavalirstva. Nikarte me motit! Jaz vem. Mi smo v vojni s Francozi že 2000 let. In vedno smo bili sami proti vsem. Nemčija je bila invadirana, oropana, uničena in razsekana na kose, ampak naše viteštvo je vsakokrat izšlo iz boja zmagovito. Naša nemška duša je bila premočna. Francozom zamerimo, ker niso kavalirji. Vzemite okupacijo Porurja. Ali je to viteško? Nemec ne suje sovražnika, kadar leži na tleh. Vitez, leže na tleh, ali nepremagan — to je Nemčija. In sovražnik mu pljuje v obraz. Pfuji!"

"Ali je bila invazija Belgije viteško, kavalirsko delo?" ga vprašam.

"Ne, gospod, to je bila vojna. Danes ni več vojne. Ko vitez pade, je dvoboj pri kraju."

"Recimo, da se vitez naveliča dvoboja in hoče imeti mir. Ali ne stori prav, če poskuša premaganega sovražnika zapreti na varno, da bo imel mir pred njim?"

"To je slabost. Pravi vitez se bojuje zaradi bojevanja. On živi — in morda umrje — za sijajni ideal. Ali timate duše v Ameriki? Ali vam je trgovina in denar res vse? Čudno je to, ker vem, da je precej nemške krvi v vas. Angleži so tudi brez duše. Kadar Nemci zapuste dom in se pomešajo med nižja plemena, izgube nekaj svojih čednosti. Vi v Ameriki nimate nobene prave kulture — samo nekaj naše, kajter so vaši predniki prinesli seboj. Ali ste že videli našo armado?"

"Da, pred Ypresom. Videl sem jo z zavezniške strani."

"Pred Ypresom? Ypres je bil nekoč nemški. Cambray tudi. In Burgundija. Lorenas istotako. Charles V. je bil Nemec, potomec Maksimilijana, zadnjega med vitezi. Holandija — to je Nemčija. Skandinavija, Švica — vse nemško. Razumite, z besedo "nemško" mislim čisto tevtonsko, nordijsko plemo. Prihodnja vojna bo plemenska."

"Kdaj pričakujete to vojno?"

"O tej stvari pišem knjigo, ki bo kmalu gotova. Temelji na zgodovini in ekonomiji. Teza je sledeča: Vsak narod hoče biti zaprt ekonomski sistem. Ampak evropske dežele so premajhne. Naši kmetje ne morejo pridelati dovolj in pomei. Zato potrebujemo več zemlje. Evropa rabi Afriko."

"Zaprte ekonomski sistem pomeni zmanjšano prebivalstvo, mar ne?"

"Da, za premagance, ne pa za zmagovalce. Evropa se mora združiti in izkoristiti Afriko. Glavno vprašanje velike vojne je bilo, da li se Evropa združi pod nemško ali francosko hegemonijo. Vi Američani z vašim idijotičnim samoodločevanjem še danes tega ne razumete. Francozi so zmagali. Toda njihova rebra so prebikla. Niso zmogli organizirati, braniti in gospodovati. Amerika je predalet. Edino Nemčija ostane. V desetih letih bo Nemčija vladar evropskega kontinenta. Evropa je vlada Afriko, kar znači, da bo Afrika naša. Nato osvojimo Rusijo in jo civiliziramo. Na svetu bodo le tri velesile: Nemčija z Afriko in evropsko Rusijo, Azija — to je Japonska, Kitajska, Sibirija, Mongolija in Indija — in dve Ameriki z Avstralijo vred."

"Kaj se pa zgodi v Veliki Britaniji?"

"Anglija! Neznaten, dekončan in izčrpan otok na severozahodni obali Evrope, haha! Indija odpade. Čim pride prvi polom, se njeni dominiji pridružijo Ameri-

Vesti iz Jugoslavije.

Smrtina nesreča na Bledu. Do 20. julija popoldne se je pripetila na blejskem jezeru zopet smrtna nesreča. Žrtev je postal to pot na ki srbski orožnik iz Maedonije, ki je bil prideljavec v službo pri dvoru na Bledu. Okrog štirih popoldne se je kopal v Petranovem kopalisku in se solnčil na splavu. Istočasno je bil v kopalisku v marij mariborske bolnice dr. Drnovšek, ki je plaval za splošno orožnika proti obali v kopalisku. Nekako meter od obale je skočil naenkrat na splav raz stopnice neki 16letni deček. Splav se je preobrnil in nakrat sta bili orožnik in dr. Drnovšek pod splavom. Deček je splaval naprej, orožnik pa, ki ni znal plavati, je v smrtnem strahu z obema rokama pod vodo z vso silo oklenil dr. Drnovška okoli vratu. Dr. Drnovšek ni takoj slutil, kaj to pomeni, ker mu ni bilo znano, da orožnik ne zna plavati. Z največjo težavo se ga je otresel, ker je postajal tudi zanj položaj opasen. Na to se je za hip pokazal orožnik na površini vode in ljudje, ki jih je bilo zbranih kakih 50 na obrežju, so že mislili, da je dr. Drnovšek utonil. Naenkrat pa se je na površju prikazal dr. Drnovšek, plavajoč k obrežju, dotični je orožnik med tem zopet potopil, ne da bi kaj klical na pomoč. Dr. Drnovšek se je sicer pogoltnil, njim, bil pa je že tako izmučen, da ni mogel k njemu; pri roki ni imel nobene priprave, ki bi mu jo bil mogel dati v pomoč. Tudi od ostalega občinstva, ki je v razburjenosti na obali samo kričalo, sem in tja, ni nikdo niti pomagal. Pri roki ni bilo nobene resne priprave, nobenega lahkega niti kakega droga, ki bi ga lahko vsak otrok od stopnic ponudil orožniku. In tako je nesrečni orožnik, ki je bil izredno marljiv in je šele pred kratkim prišel na Bled po nekaj trenutkih utonil. Čez poldrugo uro so mrtvega pogegnili iz jezera.

Pobegnili sta od svojih starij v Trbovljah 11letni Ivan Skrbec in 15letni Slavko Močnik. Deček sta jo v svoji romantični ranjenosti in hrepenenju za dopolniti ubrala proti Hrvaški. Oba sta oblečena v "cajgasto" obleko.

Grozdi na ljubljanskem trgu. Na našem sadnem trgu se je pojavilo prvo grozdi. Grozdi je precej dozorelo in slado, ceni pa kila: kilogram stane 35 Din.

Umrli v Ljubljani. Ivan Tonja ključavničarski vajenec, 16 let.

Alojzij Hočevar, delavec, 71 let.

— Fran Cerar, šolski učenc, 10 let.

— Matija Trampus, nadoficijal v pok., 60 let.

Požar na Selah. Na Selah pri Ptujju je 18. jul. popoldne izbruhnil požar. Ker ni bilo vetra in je začel padati dež, je bila gasilna akcija znatno olajšana. Domači niti, fantje in dekleta so pridno donašali vodo in tako se je energičnemu naporu posrečilo, omesti ti ogenj na omenjene objekte in preprečiti še večjo nesrečo.

Samomor zaradi bede. V dr. Sadnikovi opekarni v Janeževih pri Ptujju se je kurjač Anton Botolin z lizolom zastrupil. Doma se, da je Botolin izvršil samomor zaradi bede.

Iseljevanje iz Jugoslavije v mesecu maju. Iseljevalski komisariat poroča, da se je meseca maja izselilo iz naše države 2214 oseb, in sicer 1324 moških in 890 oseb. Iselilo se jih je iz Vojvode 1352, iz Hrvaške 508, iz Dalmacije 144, iz Slovenije 80, iz Srbije 66, iz Bosne in Hercegovine 55, in iz Črne gore 11. Največ iseljencev je odpotovalo v Brazilijo, Argentino in Kanado.

Strela ga je ubila. Na Gorjanskem vrhem v zagrebški okolici je udarila huda nevihta. Strela je udarila na raznih krajih ter zahtevala tudi človeške žrtve. Ključavničar Josip Frank iz Zlatarja se je ob nevihti mudil pri svojih rodnih v Vrhemu. V trenutku, ko je hotel zapreti okno, je udarila strela in ga na mestu ubila.

Z ljubljanske univerze. Za letošnje leto 1924-1925. so izvoljeni na ljubljanski univerzi: za rektorja profesor dr. Karel Hintner; za dekana filozofske fakultete dr. Ljudmil Hauptmann; za dekana medicinske fakultete dr. Alfred Serke; za dekana tehnične fakultete dr. Alojzij Krhl in za dekana teološke fakultete dr. Matija Savič.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Madison, Wis. — Wisconsin delavska federacija je poslala proklamatorju Blainu proti Cooperu "mobilizacijskemu dnevniku" 12. septembra.

Gompers je nevtralen.
Albany, N. Y. — Eksekutiva ameriške delavske federacije je enako vehementno obsodila militizem in pacifizem ter se izrekla nevtralnost stališče napram mobilizacijskemu dnevniku.

Stars F. L. P. v Denverju.
Denver, Colo. — Originalna Farmer-Labor party, ki je bila ustanovljena leta 1920, je preselila svoj glavni stan semkaj. Stranka podpisala La Follette-Wheelerjev let.

Unije za La Follette.
Hutchinson, Kans. — Delavske unije v Hutchinsonu so se soglasno izrekle za predsedniškega kandidata La Follettea.

Krojaška stavka v Baltimoru.
Baltimore. — Stavka krojačev, ki delujejo ženske obleke, je v toku že od 23. julija. Stavkarji, katerih je čez 2000, so že imeli nekaj konfliktov s policijo, katere zaganja stavkovne straže.

Zmaga rudarjev na Ograkem.
Budapešta. — Stavka ogrskih rudarjev, ki je trajala pet tednov, je bila zmagovita. Rudarji so dobili skoraj vse, kar so zahtevali.

Pridelek še ne kaže tako slabo.

Upravljanje cen je torej umetno.

Chicago, Ill. — Pred dobrimi sedmimi tedni so pričeli žitni spekulanti stokati, da bo letos izredno slaba letina, obenem so pričeli navijati žitne cene. Vlada poročila o stanju letine vladarje, da so žitni oderuhi lagali, da bi opleni ljudske množice. Poročilo pove jasno, da bodo letos pridelali veliko več pšenice in koruze kot lani. Pridelek koruze bo manjši kot lani. Po farmški pa je letos pšenica vredna \$862,000 ali dve sto milijonov dolarjev več kot lani.

Pridelek pšenice je ocenjen na 4,000,000 bušljev in je sedmi največji pridelek v petdeset let. Lani se je pridelalo na skoraj 12.5 bušlja pšenice, letos bodo pridelali 15.1 bušlja. Koruze bodo pridelali 2,576,000 bušljev. Od leta 1918 je najnižji pridelek. Ta pridelek je 313,000,000 bušljev pod petdesetimi pridelkom.

Ovsa bodo pridelali 1,439,000 bušljev. To je najvišji pridelek ovsa od leta 1918.

Popolnoma nepotrebna je torej la podražitev pšenice in moke, ki Američani ne jedo koruzne kruha.

HAŠKI AGENTJE SO DOBILI MORALNA NAVODILA.

Navodila jim nalagajo, kaj ne smejo.

Chicago, Ill. — Prohibicijonistični svetitelj Percy Owen je izdal nova navodila suhaškim agentom v Illinoisu. Suhaškega delavca ni etično, ako se napije, kadar je v službi. Navodila govorijo, da sme napraviti tri dobre poteke dobrega žganja. Nato ne bo smeten suhaški detektiv pil o alkoholnih pižah od pet do sedem ur. Dalje njim etični navodilnik pripoveduje, da ni spodobno, ako, nek privaja s samokresom v bližini neopojnih pižah, v katerih toliko limado in druge stvari pižaje.

Vsi agentje morajo voditi dnevnike. Navodilo pravi, da naj se agent ne poslužuje takozvanih "čistih" metod, naj nikar ne zlorablja znaka bratskih podpornih organizacij, kadar iščejo dobiček.

Nikar naj ne kupuje žganja iz lekarnarjih pod pretvezo, da je bolni. Nikar se naj ne poslužuje dokazila, ki so ga dobili pod pretvezo, da sta s kršilec dobra in stara prijatelja.

Tudi če se nastavlja past, ni smeteno. Ampak suhaški agent se lahko spusti kot delavec, gledalški in tisti, ki kakor že hoče, da izbrani sed na sebi, da je suhaški delavec.

Suhaške agente pozdravila toča buteljka.

Kljub temu se je zanje obnesla goja dobro.
Chicago, Ill. — Ameriška legija je priredila spominsko slavnost na povratek vojakov iz svetovne vojne v rudarskem mestu East Wenona. Vse je bilo dobre volje in praznovanja se je udeležilo do pet sto rudarjev, dokler ni Hamlet C. Ridgeway s petnajst suhaškimi agenti prišel v mesto, da zapleni opojno pižao, ki mu pride pred oči.

Domača policija ni bila nič kaj vesela prihoda suhaških agentov, toda Ridgeway si je znal pomagati. Zapriskel je J. G. Pomeranika kot izrednega deputija Združenih držav in mu naročil, da mora čuvati zaplenjeno evidenco.

Nato so se suhaški agentje razdelili čez mesto in prebrskali vse kote, v katerih so sumili, da točijo opojne pižaje. Žetev je bila dobra, kajti zaplenili so 1,200 galon vina, 600 galon jerašja, 12 zabojev pravega žganja, kotel za kuhanje žganja, ki drži 300 galon, 400 sodov namake, 450 galon špirta, 600 zabojev doma zvarjenega piva in sedem in trideset sodov piva.

Vse je šlo gladko izpod rok, le pri Louisu Nadlerju so našli na zapreke. Ko so agentje vstopili skozi vrata, so jih gostje pozdravili z buteljkami. Ena buteljka je zadela Ridgewayja vrh glave in stekla mu je bula, debela kot golobje jajce. Agent William Krocas je dobil tako po glavi, da se je nezavesten zgrudil na tla. Tudi drugi agentje so bili opraskani in lahko ranjeni.

Agentje so uvedli preiskavo pri Jacobu Marksu, Amosu Selbyju, Williamu Dillonu, Louisu Jakliču in Georgeu Melodyju. Zaplenili so opojne pižaje in aretirali lastnike. Ustavili so pet tovornih avtomobilov na cesti, katere so naložili z opojnimi pižajci.

Premogovniki so bili prvokrat zaprti v 34 letih, kajti premogove žile so bile izprane. To je bil vzrok, da rudarji niso delali.

DVA VIHARNA VETINCA ZA POREDOMA.

Pet mrtvih, dvanaest ranjenih.

Eau Claire, Wis. — Proč raznih delov treh okrajev sta divjala dva viharina vrtincev drug za drugim. Prvi vrtinec je zaplesal in pričel svoje pogubono delo okrog šestih zvečer na severovzhodu okraja Trempleau, blizu Osseja. Od tukaj je rezal dve milj široko in deset milj dolgo pot proti Black River Fallsu. Drugi vrtinec je završal eno uro kasneje v okraju Chippewa blizu New Auburna. Pometal je proti jugu skozi Bloomerjem in kakšnih pet milj za Bloomerjem je izgubil svojo demonsko silo.

Ubityh je bilo pet oseb in sicer: Julius Baglien blizu Osseja, Percy Walter v Bloomerju, Richard Secora blizu New Auburna, Alice Garwin in George Nash pa v Black River Fallsu.

Ranjenih je bilo dvanaest oseb, ki so zadobile zelo težke poškodbe. Lahke poškodbe je pa zadobilo par ducastov oseb.

ČIKAŠKI LIST O ZVONOVH NA KRANJSKEM.

Čikaško "Daily News" so 6. avgusta primisle brez malega eno kolono dolgo poročilo o zvonarski industriji na Kranjskem, katero so posnele po dunajskem "European Commercialu". V poročilu je povedano, kako je pokojna Avstrija dala pobfati vse boljše cerkvene zvonove na Kranjskem, ki so bili preleti za municijo med vojno. Danes so ti zvonovi večinoma že nadomeščeni z novimi. Na Jesenicah se je obnesel "eksperiment" z izdelovanjem železnih zvonov, ki imajo precej odjemalcev. — Nato so podrobno opisane li varne za zvonove v Št. Vidu nad Ljubljano in v Mariboru ter rudniki v Mežicah.

Poročilo je zanimivo radi tega, ker ima čista, nepopačena imena slovenskih krajev in tvrdk, kar je velika redkost v ameriškem časopisu.

Nova Verdijeva opera najdena.

Budapešta, 8. avg. — V knjižnici budaške opere je bila nepričakovano najdena doslej neznan opera Giuseppe Verdija z naslovom "Roparji". Tekst opere je vzet iz Schillerjeve drame enakega imena.

Na Danskem je precej drugače ko v Ameriki.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Ravno sedaj, ko grme po korporacijskih trdnjavah in v konservativnih političnih krogih široim Združenih držav proti vsem tistim, ki se upirajo obževanju in poveličevanju militarizma, prihaja semkaj poročilo o razorožitvenem programu nove danske vlade. Tiskovna družba Federated Press je izvedela pri tujakih podal Andersens, da je tajnik danske socialdemokratske stranke zanesljivo izjavo o tem programu v naslednjih besedah: "Vojni tajnik se bo predstavljal po poletnem odgojenju danskega parlamenta kot 'tajnik za razorožitev'. Uvedena bo predloga za odpravo armade in mornarice. To oboje bodo nadomestili z obmejnimi stražami in par ladjami na morju. Letni izdatki bodo znajali od eden do deset milijonov kron, do čim pogoltneta sedanja armada in mornarica šestdeset milijonov kron na leto."

Ali to pa še ni vse, kar dela nova socialdemokratska vlada v Kodaňju. Spravila je v poslanski zbornici svojo predlogo za kontrolo kupčije v tuji novčani pod streho. Predlagala je zasedo premoženja, ki presega \$10,000. Vzpostavila je civilne pravice za tiste, ki so doslej prejemali le bore majhno odpravo. Odpravila je jesenske vojaške manevre ter s tem prihranila delci veliko denarja. Nadalje je tudi ustavila zidanje novih kasarn.

Vse to je dosegla s kontrolo v poslanski zbornici; gosposka zbornica utegne biti odpravljena, če ne preneha vitirati legislacije v korist ljudskih mas. Kljub reakcionarnemu značaju gornje zbornice pa je odobritev washingtonske osemurne pogodbe zagotovljena, in stanovanjske, kmetijske in šolske predloge, ki jih sedaj pripravljajo, bodo morda našle več milosti v gornji hiši kakor pa predloge, ki jih je poprej predložil novi režim.

Rekš, da so bile volitve v mesecu aprilu najbrž važen preobrat v danski zgodovini, pravi tajnik Andersens, da bo prejkone radikalna stranka v stanju glasovati za odpravo armade in mornarice. Utegne pa tudi priti do plebiscita, da bo ta zadeva rešena z neposrednim ljudskim glasom.

Te čudne stvari — ti drzni koraki v socialnem programu, ki bi izzvali v Ameriki strašno nevoljo in ogorčenje, se vrše čisto mirno in tregi, mirljubni in kooperativni Danski, v deželi, o kateri je skoro vsak ameriški senator in kongresnik, ki je obiskal Evropo langrose poletje, rekel, da je najzanesljivejša vodnica za Američane.

LA FOLLETOVI ELEKTORJI V KALIFORNIJI.

San Francisco. — (Fed. Press.) — Konferenca za progresivno politično akcijo v Kaliforniji je imenovala kandidata za elektrorje na La Follette-Weelerjevem tiku. Enajst kandidatov izmed trinajst je oficijelno označenih za socialiste z namenom, da se ohrani identiteta socialistične organizacije v državi; ostala dva sta neodvisna. Med kandidati za elektrorje (volilne moče, ki volijo predsednika) sta tudi Andrew Furuseth in Rudolph Spreckles. Prvi je predsednik unije mornarskih delavcev.

KMET V JUŽNI DAKOTI NA BOBNU.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Miss Alice Lorraine Daley, ki je bila l. 1922. guvernerska kandidatinja, je prišla v to mesto, da se posvetuje s člani La Folletteovega kampanjskega odbora o političnem položaju v svoji državi. V svojem poročilu pravi, da niso bankerotni kmetje v Južni Dakoti samo progresivni, nego da so v obupnem pomanjkanju in da se kar sami imenujejo radikalci. Po njenem mnenju bo La Follette zmagal v Južni Dakoti z veliko večino.

ZGANJE SE VTIHOTAPLJA IZ ZDR. DRŽAV V KANADO.

Ottawa, Ont. — Zgodilo se je, da vtihotapljajo žganje iz "posušenih" Združenih držav v Kanado. To je najnovejša odkritje ameriških in kanadskih oblasti.

"Prosveta" prinaša zanimiv vesti vsak dan. Ali ste naročili naš dnevnik "Prosveta"?

FEDERACIJA OSTRO PRIJELA GENERALA DAWESA.

(Nadaljevanje s prve strani.)

poskus, pospeševati bledečo srečo socializma v Ameriki. "Smatrali ga bodo za poizkus, uveljaviti za cerkveno organizacijo politično vodstvo nad delavstvom na strani gibanja, ki bi moralo vključevati duševno vodstvo in sodelovanje, kjer more nuditi pomoč napredovanju in pospeševanju koristi delavskih mas.

"Ideja, češ, da prevladuje v ameriški strokovni uniji glede političnih smernic socialistična stranka, je presmešna, da bi jo človek vpošteval. Socialistična filozofija ne bo nikoli politična ali intelektualna vodnica ameriškega delavstvu. Ameriška delavska federacija ni danes ničmanj sovražna na filozofiji in programu socializma, kakor je bila večera.

"Ameriško delavstvo ni niti razcepljeno, niti ne v revolui. To je morda nekaj povsem presenetljivega za pacifiste, revolucionarje in reakcionarje, ali resnično pa je, kakor še nikoli v naši zgodovini. Le naj vidijo, kaj bo v novembrskih idah."

Potem je izvrševalni odbor Ameriške delavske federacije po Wollu pošteno okrepil republikanskega podpredsedniškega kandidata Charlesa G. Dawesa.

"General Dawes je eden najboljših aktivnih republikanskih petelinov. Radi tega in zato, ker je podpredsedniški kandidat, sprejema njegova stranka in odobrava njegove izredne nazore.

"Menda je čisto naravno, da pride najhujši napad na človeško svobodo izra bankirjeve pisalne mize, ali dandanes je še večina bankirjev malo drugačnega mnenja glede organiziranega delavstva in njegovih ciljev. Mr. Dawes zavzema drugo mesto na republikanski volilni listi, ali med burbonskimi vrstami pa je docela gođen in zrel za prvenstvo.

"General Dawes se neprestano not v boju proti unijam. Dawes je služil v svetovni vojni. Na tisoče strokovnih unijskev je takisto služil v njej. In tako je tudi Samuel Gompers. V teh napetih mesecih ni zinil general Dawes nobene alabe o strokovnih unijskih. Niti ni tega stori noben drugi politikar, niti ne kak general v armadi.

"Ali ni pa bil general Dawes še v svojem uradu pri trvdki-Central Trust Company of Illinois v Chicagu, pa je še pričel organizirati takozvane 'minutnike zvezne ustave'.

"Ta organizacija si je postavila za glavni namen boj proti delavskim organizacijam. V obrambo sodniških pravic pa se je odločila izdajati sodne prepovedi, ki niso opravljene niti po postavi, niti ne po ustavi, in ki ukazujejo delavcem storiti, česar bi se morali postavno zdržati, in ki jim prepovedujejo, kar imajo pravico storiti."

Glede delavskega stališča napram demokratskemu predsedniškemu kandidatu Johnu W. Davisu je rečeno takole:

"Želeli je, da bi korespondenca med Wm. B. Wilsonom in Samuelom Gompersom ne vodila k zaključku, češ, da je Ameriška delavska federacija enostranska v svojem izražanju.

"Ni namreč nič nemogočega, da bi republikanci in demokratje izkušali dobiti izgubljeno naklonenost delavskih organizacij s pomočjo sprejemnih govorov, ali nobena Kollinsova govora ne more izpremeniti zahtevane poti. Zadošča smo že imeli konverzacijskega prijateljstva."

MARKSOVE BESEDE POSTAJAJO MESO IN KRI.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Ijenje kapitalizmu, toliko bolj so se množili trusti in se združevale korporacije v večje produkcijske in transportne enote. Dokaz, da se v kapitalistični družbi ne more preprečiti združevanje kapitala, nam zopet podajajo železniške družbe Nickel Plate, Chesapeake & Ohio, Hoeking Valley, Pere Marquette in Erie, ki se združijo v eno družbo, ali kakor pravijo v Ameriki, v en sistem. Te železniške reprezentirajo poldrugo milijardo dolarjev kapitala in njih proge merijo 14,367 milj.

Stvar so inicijirali Van Sveringovi interesi v Clevelandu, podpirata jo pa prva narodna banka in kraljica vseh kraljic med finančnimi tvrdkami — J. P. Morgan & Co.

Ustanovi se nova družba, ki prevzame vseh pet kompanij iz izmenjavno delnic in oddaja v namem lastnine.

Nova družba "Nickel Plate"

Slovenska Narodna
Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota
Inkorp. 17. junija 1907.
v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESK:
Predsednik Vincent Calahar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila John Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESK:
John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenkhar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, 2408 S. Hamlin Ave., Chicago, Ill., John Terdelj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESK:
OSREDNJE OKROZJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROZJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon, Run, Pa.
ZAPADNO OKROZJE: John Grodzki, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.
Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugoslopad.
Max Marc, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad.
Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:
Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5517 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združiteni odbor:
Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Joško Oves, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Šuk, 6404 Otton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.
POZORI: Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVEJO: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVE I Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Franku Zalti, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je sgoraj.

Vsi prisilvi na gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglašal, narodnina in spleh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VABILO.

bo izdala dve vrsti delnic: 6-odstotne kumulativne (nakopičeno iz nakupljenega) prednostne delnice in navadne delnice. Tudi zadnje bodo nosile po šest od sto.

Te podrobnosti dokazujejo jasno kot beli dan, da se kapital združuje vedno bolj in bolj v rokah počilce kapitalistov. Še bolj jasna bi bila vsa stvar, ako bi vedeli, kdo lastuje delnice in po kolikodelnic lastuje posamezni delničarji. Ako bi bile povedane tudi te tajnosti, tedaj bi spoznali, da se manjšo število delnic nahaja v rokah malih kapitalistov, semintje bi bila katera delnica tudi lastnina katerega železničarja ali katerega drugega delavca, večinodelnic bi pa lastovali ljudje, ki se trudijo dobiti popolno kontrolo nad viri naravnega bogastva, sirovinami in sredstvi za produkcijo in distribucijo blaga.

Karel Marks se ni zmotil, ampak motijo se tisti, ki žive v domišljiji, da je kapitalistična forma gospodarstva najpopolnejša in da se ne da nadomestiti z boljšo gospodarsko formo.

Naročite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

FOTOVALNI ZASTOPNIKI ZA LIST PROSVETO.

Naša članica, Mrs. Christina Omahne, je na potovanju za list Prosveta in Književno matico v južnem delu države Illinois, potem pa gre v državo Kansas, kjer bo obiskala naše stare naročnike in ob enim tudi druge rojake in članke, da se naroče na list Prosveta in naroče naše knjige. Apelliramo, da ji gredo rojaki in člani na roke, ter pomagajo pri agitaciji, kar je v korist za list.

Naš sobrat, Jernej Kokelj, potuje v državi Pennsylvaniji in obiskuje naročnike, ter rojake in članke za naročnino na list Prosveta.

Naš sobrat Anton Jankovich, pobira naročnino v Clevelandu in okolici in isto dela A. J. Aleš od časa do časa.

V državi Virginiji in Marylandu, ter pozneje tudi v Pennsylvaniji bode obiskal naročnike in rojake za naročnino naš sobrat Frank Ahlin.

Upravištvu toplo prporoča vse zastopnike rojakom in članom, da jim pomagajo pri agitaciji.

Filip Godina, upravitelj.

DA SKUHAŠ DOBRO PI-VO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, kmečji, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno je najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajne telesnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

KNJIGE

KNJIŽEVNE MATICE
S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angliška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Ivan Molek. Povest iz dolej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trila vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenesije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo poučna knjiga, ki tolmači mnoge naravne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. 8 slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi "narodni skupaj" dobite za tri dolarje.

Naročbe, s katerimi je poslali denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rudyard Kipling:

Riki-tiki-tavi.

(Dalje.)

Riki-tiki, ki se je k sreči naučil kajega jezika — to je namreč skoraj prvo, kar uče matere mungosov svoje mladice — je skočil hitro iz Tedijskih rok. V čudni, zibajoči se hoji, ki jo je bil podedoval od svojih staršev, je priskakal h kači. Bil je videti tako smešen, da se je Tedi na ves glas zasmjal. Ta hoja se nam zdi zelo čudna, za mungosa pa ima velik pomen; kajti le na ta način more kadarkoli v ostrem ali topem kotu kreniti nenadoma na desno ali na levo. Riki-tiki, ki je bil še mlad in neizkušen, ni vedel, da je boj s Karaito še veliko bolj nevaren kakor pa z Nagom, kajti Karaita je čisto majhna in se lahko tako hitro obrača, da sune kakor blisk s strupenim zobom v oko ali v nos, tudi če prvič ni zadela. Riki pa o tem ni vedel ničesar. Njegove oči so bile čisto rdeče; strmel je na malo kačje telo in premišljeval, kje bi se dalo najbolje zgrabit, tu je že planila kača proti njemu — Riki je skočil v stran — in drugič je planila kača proti njemu in le za las od njegove rame mimo njega.

Tedi je klical glasno: "Mama! Papa! Pridita sem! Poglejta no! Naš mungos se tepe s kačo!"

Tedijska mati je glasno zakričala, oče pa je prihitel z debelo palico; predno pa je prišel na mesto, je kača napadla že tretjič in zgrešila cilj. Tu pa je planil Riki naprej, zgrabil kačo s svojimi kremplji in se zagrizel globoko v njen hrbet, tesno ob glavi

— in grizel in grizel — da so se mu skoraj zgornji in dolnji zobje dotikali, potem pa se je valjal po peščenem poti, kakor bi hotel kozolce preobračati, držeč ves čas med ostrimi zobmi kačje telo, ki se je zdrzelo. Tedi je kar vriskal od veselja. Riki pa se je pripravil, da bi svojega sovražnika pojedel kar vsega, s kožo in kostmi. Ravno je začel jesti rep, pa se je še o pravem času spomnil, da ni dobro preveč jesti, ker to napravi ude lene, in da mora ostati tenak in vitez, da se bo mogel tudi v prihodnje bojevati s kačami. Očistil in osušil si je torej svoj rožnati smrek in se veselo povzljalo po pesku in gledal začudeno, kako je Tedi oče udrihal s palico po mrtvi kači.

"Čemu neki to?" je dejal Riki-tiki sam pri sebi. "Saj sem jo vendar že jaz končal."

"O moj ljubi sladki Riki," je dejala Tedijska mati vsa v solzah in vzdignila Rikija k sebi in ga poljubila ravno na njegov pralni gobček. "O ti moj dobri pridkani ljubček, ki si mojega fantka rešil smrti, o ti ljuba živčica, večno ti bom hvaležna!" in spet ga je poljubovala in se smejala in jokala obenem. Tudi oče je pritrdil mami in dejal, da jim je Riki-tikijska gotovo poslala Višja Previdnost — in vsi so ga gladili in božali, Riki-tiki pa je ves čas sam mugal s svojim rožnatim noskom semtertja in jih prav začudeno gledal.

Pri večerji se je smel Riki-tiki izprehajati po belem namiznem prtu med vsemi kozarci in krožniki — zdaj bi se bil lahko najmanj trikrat najedel najboljnjih poslastic, toda on je mislil ves čas na Naga in Najo, in čeprav se

mu je kaj dobro zdelo, da so ga poljubljali in božali in da je sedel na Tedijski rami, mu je vendar včasih stopila naenkrat rdeča barva v oči, in glasno in ključevalno je zavnel njegov bojni klic: "Riki-tiki tiki-tiki-tek!"

Tedi ga je vzel k sebi v posteljo in si ga položil okoli vratu kakor šal. Riki-tikijska je mati vse predobro vzgojila, da bi bil ugriznil ali oprasnil; kakor hitro pa je Tedi zaspal, jo je popihal in napravil po hiši svoj nočni obhod. V temi je zadel ob mošusovo podgano Čušundra, ki vso noč tako milo cvili, kakor bi se ji hotelo srce razpočiti od žalosti.

"O, nikar me ne umori! Pusti me živeti!" je prosila Čušundra. "Prejubi Riki-tik, pusti me živeti!"

"Ne čenčaj tako neumno!" je dejal Riki-tiki zaničljivo. "Kaj pa misliš o meni, ubijavcu kač, da se bom izpozabil nad podganimi?"

"O, da — ubijavec kač! Da, to tudi si v resnici, ampak hudo nevarno opravilo je to!" je dejala podgana s otočnim glasom. "Kdor gre kačo lovit, se mu lahko kdaj pripeti, da požre kača njega..." In pa... ali se ne bi moglo zgoditi, da bi Nag naju dva v temi zamenjal?"

"Pa!" Riki se je čutil globoko razžaljenega v svojem ponosu. "Tega se ti paš ni treba bati. Si cer pa — Nag prebiva vendar v vrtu, ti pa si tako nikoli ne upaš iz hiše."

"O, Nag je povsod, Riki-tiki! Moja sestrična Čua, poljska podgana, mi je pripovedovala..." Čušundra je nenadoma prenehala. "Pripovedovala? ... Kaj?"

"Pa! Tiho! Nag je povsod! ...

Pojdi k moji sestrični, ta ti vse pove."

"Kje naj jo pa iščem? Govori vendar! Kaj ti je pripovedovala?"

Čušundra se je vsedla na zadnje noge in začela tuliti, da so ji tekale solze v curkih po nosu. "Oh, jaz sem uboga, stara reva," tako je ihtela. "Saj si upam končaj iz svojega kota ven in naj ti pripovedujem kaj tako groznega! ... Pa! Tiho! Ali ne čuješ ničesar?"

Riki-tiki je vlekel na uho. Povsod globoka tišina — vendar ne — čisto, čisto tiho se čuje sem lahek šum — škra! — škra! Šlišalo se je, kako je luskinasta kačja koža škralaba po opkah.

"Ha!" si je mislil Riki. "To je Nag ali pa Naja... čuj... zdaj se plazi nekaj po izlivalni cevi v kopalno sobo... no, le počakaj, jaz ti že pokažem!"

Previdno je smuknil v Tedijsko sobo in ko ni opazil tam nič sumljivega, se je plazil dalje v kopalnico Tedijske matere. Tam so bili v kotu vzeli iz stene en kamen, da je voda odtekala, in tam je ališal Riki, kako sta Nag in Naja zunaj pri lunini svetlobi šepetala med seboj.

"Ko ne bo nihče več v hiši prebival," je dejala Naja svojemu možu, "pojde tudi on proč in ves vrt bo naš. Zdaj pa se splazi previdno notri in misli na to, da moraš najprej umoriti velikega moža. Kadar storiš to, pa pridvi in oba pojdeva iskat Riki-tikijsko."

"Ali pa veš za gotovo, da nama bo v prid, če umoriva te ljudi?"

"O tem ni nobenega dvoma. Ali smo imeli kakega mungosa v vrtu, ko je bila hiša prazna? — Ne — takrat sva bila midva kralj in kraljica — in pomisli, da se najbrže že jutri izležijo najini mladici iz jajčec... treba jim je miru in širokega prostora za igranje."

"Imaš prav. Na to niti misli nisem. Umoril bom velikega moža in ženo in tudi otroka, če se bo dalo. Potem nama ni treba nič skrbeti zavoljo Riki-tikijske. Da lo le enkrat hiša prazna, pa odnese tudi ta nepridiprav pete kam drugam, nama pa se niti bojevati ne bo treba z njim."

Riki-tiki se je kar tresel jeze po vsem telesu, ko je to slišal. In zdaj se je prikazala Nagova glava skozi odprtino, in mrijo, pet čevljev dolgo truplo ji je sledilo počasi. Vkljub svoji veliki razjarjenosti se je Riki-tiki počteno ustrašil, ko je zagledal velikansko kačje telo tako od blizu. Nag se je zvil v kolobar, vzdignil glavo in prisluškoval v temo, hudobne oči so se mu tako svetile, da jih je Riki čisto natančno razločil.

"Če ga tukaj napadem," mu pride Naja na pomoč, če se bom pa obotavljal, pa lahko umori velikega moža, ki je tako dober z mano. Kaj mi je storiti?"

Nag je zibal svojo glavo semtertja in se nato napil iz velike posode, iz katere so napolnjevali kopalno banjo. "Veliki mož je imel palico," je sikal Nag, "s katero je ubil Karaito. Palico ima najbrže še, težko pa, da bi jo prinesel sabo, ko se pride zjutraj kopat. Počakam ga čisto mirno tukaj. Naja... ališiš? Jaz bom ležal tukaj na hladnem do jutra."

(Dalje prihodnjik.)

Delavski list je sila, s katero računa vaš nasprotnik.

Fašistovska milica.

Rim, 16. julija. — Med glavnimi pogoji za vzpostavitev normalnih razmer v državi navajajo opozicijske stranke v rimskem parlamentu tudi popolno odpravljenje fašistovske milice. Mussolini se je tej zahtevi sicer odločno uprl in izjavil, da v tem pogledu ostane intrasigent, toda podal se je vendarle, toliko, da fašistovska milica prišče kralju in se v okviru v redno vojsko. Prišega milice kralju je bila napovedana za 6. t. m., pa se je potem prenesla na 13. od tega dne pa zopet na 20. in sedaj se ponovno odgaja na nedoločen čas. So paš prišle vmes stvari, zaradi katerih se Mussoliniju še ne zdi primerno, da bi se milica zaprisegla kralju, in ti vzroki brez dvoma tiče v milici sami.

Fašistovska milica je nastala iz takolimenovanih fašistovskih "akcijskih čet", katerih se je fašistovska stranka pred svojim revolucionarnim pohodom v Rim posluževala za vsa svoja najraznovrstnejša nasilja proti svojim nasprotnikom. Bili so to večinoma brezposelni in delomrzni ljudje, ki so podivjani prišli iz vojne in jim je bil pobjod, umor, poživ pravega zabava. Fašistovska stranka je vzdrževala te čete v prvi vrsti s pomočjo velikega kapitala veleindustrije in veletrgovine, ki jih je obvarovala komunistične poplave. Kjer ni bilo dovolj prostovoljnih prispevkov, je pa pomagala sila. Ko pa je prišel fašizem na vladno, se je seveda stvar temeljito izpremenila. Stranka na vladi vendar kot varuhinja zakona vsaj navidezno ni mogla več trpeti protizakonitosti, kakor so jih uganjale "squadre" d'azione in Mussolini je dal razpustiti vse akcijske čete. Ker se pa z ene strani ni čutil dovolj trden na svojem mestu in se je bilo bati, da se nasprotniki fašizma zedinijo v skupno fronto proti njemu ter ga vržejo z vlade, z druge strani pa se je tudi v fašizmu samem pojavilo veliko nezadovoljstvo, da je toliko tisoč in tisoč ljudi, ki so "tvegali življenje za stvar" brez kruha na čisti, je Mussolini iz razpuščenih fašistovskih čet ustvaril "prostovoljno milico za narodno varnost" (milizia volontaria per la sicurezza nazionale). Tako si je fašizem zagotovil oboroženo obrambo na stroške države. Glavni namen milice je namreč, da "varuje sadove fašistovske revolucije."

Ustanovitev te milice je popolnoma protustavna, ker ustava italijanske države pozna kot obrambno sredstvo države le redno vojsko, ki prisega kralju. Milica je bila ustanovljena z zakonskim odlokom (kakor nekdanj v Avstriji § 14.), ki ga je podpisal kralj 15. januarja 1923. leta, in ta ustavni odlok pravi: "Milica za narodno varnost je v službi Boga in italijanske domovine ter stoji pod poveljstvom načelnika vlade." Rekrutira se izmed pripadnikov fašizma, stroški zanjo pa gredo na račun ministrstva notranjih stvari. Milica je prisegala doslej samo domovini in fašizmu.

Naloge milice, ki je bila definitivno ustanovljena 1. marca 1923. ko je stopil omenjeni odlok v veljavo, so bile iste, kakor so jih imele prej fašistovske akcijske čete. Razlika je bila le v tem, da so se nasilja vršila odtlej — "zakonito" po zakonito prizna-

nih oboroženih četah. Kakšno logo je igrala milica tekem državnoborskih volitev, je splošno znano, a umor poslanca Matteotija je še bolj razsvetlil njegovo delovanje. Saj so bili morilci miličniki.

Milica je organizirana v "conah" (vojno okrožje), kat imajo po 4 do 9 legij (polke). Vseh legij je sedaj menda 97, štejejo okoli 150.000 mož. Kor že rečeno, je milica podre na načelniku vlade, a na čelu stoji oni prosluli general De Bono, ki je kot generalni ravnan varnostne službe igral tako življivo ulogo v stvari Matteotijevega umora. De Bono pa je v stalem vendar pravi general, je kot tak prestopil od vojske čelo milici, dočim pa so drugi fašistovski generalissimi, kakor pr. prosluli Italo Balbo in drugi, ki so bili v vojski pripristi pomeni. Bivši podporočniki so nerali, bivši korporali pa polkniki. General Bresciani je pa te dni odstopil od poveljnikstva čune, ker je smatral, da se kverjenje milice v redno vojsko takih razmerah ne da izvršiti. On sam je bil namreč v vojski di samo poročnik.

Te razmere so bile vzrok, ni bilo nikdar dobrih odnosov med milico in redno vojsko in zlasti višje častništvo v vojski lo postrani gleda one novopostavljene dostojanstvenike, ki bili kar čez noč povisani do in nad nje, in ne samo v k temveč tudi v plači, in sedaj se milica z vsemi temi ljudmi kviri v redno vojsko in pog noma izenači z njo General De generalissimus v svetovni "vojvoda zmage", ni hotel se lovati pri tem za vse častni vojske poniževalnem načrtu je zato rajši "zbolel" in zapu vojno ministrstvo. In če se nes zaprisega milice kralju, naj bi bila prvi korak k voku jenu milice v redno vojsko gaja od dne do dne, tiči paš gl ni vzrok v dejstvu, da vojska mara milice in da se Mussolin doslej še ni posrečilo premag njenega odpora in še tem n ker bi bila sila tu zelo nevar Danes je bil v Italiji vsakom jasno, da je vsa vojska-kralj na čelu vred na strani parlam tarne opozicije, ki zahteva pravljenje osebne garde g. Mussolinija in oborožene obrambe šistovske stranke!

NAUCITE SE ANGLEŠKO

Mi vas naučimo govoriti, čitati in pisati angleški jezik potom poita v treh tednih. De vas pripravimo na polno in na polno anglo. Znanje angleščine vam v korist. Ne odlašajte temveč priložite s učenjem. Naslov: "Slovensko-anglo", 3630 W. 22nd St., cor. Millard Chicago, Ill. — (Advt.)

CUNARD

Jugoslovani, potujejo v stare čim ne na obisk za duho, ki ne preveza v duho, so dovoljeni vrtni se v Zdrav države ne glede na kvoto.

V JUGOSLAVIJO

v 2,5 dne, vsako sredo s tremi d preminimi parniki

BERENGARIA MAURETANIA

(preko Cherbourga)

AKO ste se namenili dobiti sem v soročnike iz Jugoslavije, se potuje se potovanje takoj. Naš grad v Jugoslo viji jim bo del v pomoč, pri nas Vsi potniki tretjega razreda se vstopi priložnih kabinah.

Nenadkritiva distost v hrani. Za podrobnosti obrnite na lokalne agente ali

CUNARD LINE

140 N. Dearborn Street, Chicago.

JOSIP STRITAR:

SODNIKOVI.

(Dalje.)

"Prebrisana glava, raca na vodi! — brez zamere! Ta zna kaj, ta; zastoj ni bil v črni šoli. Bankovce pravijo da dela take, da jih ni ločiti od cesarskih. Jaz sem si že večkrat mislil, zakaj ga cesar sam ne vzame v svojo službo; on bi mu delal take bankovce, da bi jih ne mogel nihče ponarejati. In tudi za kaj drugega bi ga lahko imel, ker je človek tako bistre glave in tako ume talne roke."

"Oho! oče Seljan, to ne gre kar tako, kakor si mislite vi; kaj niste tudi slišali, da je ta Zaplotnik od vajakov pobegnul? Taki ljudje se ne jemlje v cesarsko službo. Saj ste bili sami vajak in veste torej, kako veliko hudodelstvo je to, če kdo pobegne od vajakov."

"Kajpak da vem, gospod! Ali to pa tudi vem, kako grdo se včas z ubogim človekom pri vajakih ravna. Hladne krvi je treba, da se vse molče potrpi; Zaplotnik je nima, kakor je videti."

"Vi ga torej zagovarjate, oče Seljan!"

"Jaz ga nič ne zagovarjam, brez zamere, gospod! Taki ljudje se morajo kaznovati, drugače bi morda nihče ne ostal pri vajakih; samo to sem hotel reči, da Zaplotnik tega pač ni storil iz same preširnosti."

"Pustiva zdaj to, oče Seljan; poslušajte, zakaj sem vas poklical. Slišali ste menda tudi, da se ta nepridiprav zdaj potepa po naših krajih."

"Govori se to in to, a vsega pameten človek ne verjame. Če sodim po tem, kar sem slišal o njem, moral bi skoraj sklepati, da bi ga ravno tod zastoj iskali. Ta človek ima to navado, da ga ravno tam ni, koder ga iščejo, kjer pravijo da je."

"Jaz vam pa pravim, da je tukaj. Od zgoraj se nam je namignilo, da je tukaj skrit."

"To je dobro, da se vam je povedalo, kje je, zdaj ga lahko primete."

"Vi me ne umete, mož, ali me pa nočete umeti!"

"Malo počasne pameti sem res, ne zamerite, gospod. Zaplotnik bi vas hitreje in bolje razumel."

Gospod okrajni sodnik je bil v zadregi, da ni mogel vpriti takega poslušalstva možu blizu. Vedel ni, kaj naj bi mislil, da je mož tako neumen, ali se pa samo neumnega dela. Malo nevoljen torej nadaljuje svojo obravnavo:

"Poslušajte torej, da vam jasno povem, zakaj smo vas poklicali. Človeka moramo dobiti v pest, tako ali tako. Ukrenili smo, da bi nam vi lahko pomagali, oče Seljan."

"Jaz naj bi vam pomagal človeka loviti, gospod?"

"Zakaj ne? Vi ste tod povsod dobro znani. Vi lahko z ljudmi govorite in jih izprašujete, v vas imajo zaupanje. Vam lahko mnogokaj pride na uho, kar vas pripravi na sled."

"Motite se, gospod; star mož sem, ne slišim tako dobro, kakor vi mislite; in moje noge niso več tako gibčne, da bi gonil človeka kakor pes zajca."

"Kako čudno govorite! Tu ni treba nič goniti, kakor pravite; za to imamo že druge ljudi, samo izslediti ga je treba. In to je ravno vam lahko. Pomislite, da je vsakega poštenega človeka dolžnost, podpirati gosposko, ko preganja kakega hudodelca. In vrhu tega vaš trud ne bo zastoj. Če se nam posreči z vašo pomočjo, da ga ujamemo, verjemite mi, da vas ne pozabimo, ko bo čas. Srebrni ali morda celo zlat križec vas čaka in poleg tega tudi gotovega kaj."

Zdaj pa drvarja obide nevolja. Moško se pokonec vzpne ter reče gospodu krepko in odločno:

"Kakor ste vi, gospod, zdaj jasno z menoj govorili, tako naj vam tudi jaz naravnost brez okolišev povem, kar mislim. Siromak sem, gospod, kakor vidite. Nobenega dela se ne branim, da ga le zmorem; ne ogibljem se zaslужka, samo da se mi ga ni treba sramovati. Če imate zame kako delo, kakršenega sem vajen: da vam nasekam drv, nakoljem ali zložim v skladanico; če je treba na cesti kaj popraviti, kamenje klepati, blato pospravljati, po zimni sneg kidati, ali kaj drugega takega, gospod, rad vam postrežem in zadovoljni boste z mojim delom. Ali da bi vam lovil ljudi — nikdar — brez zamere! Tega stari Seljan ni vajen. Križec mi obetate! Kaj bi jaz s križcem, zlatim ali srebrnim? Ko bi ga dobil in pripel na to le raztrgano obleko — krave bi se mi smejale, brez zamere!"

"Vaše besede, oče Seljan, so jako nespodobne!"

"Brez zamere, gospod! Pomislite, da imate drvarja pred sabo; drvarji ne govorimo, kakor da bi rožice sadili."

"Vi bi, kakor sem vas zdaj spoznal, utegnil še temu človeku dajati potuho; vi bi morda celo —"

"Bog ne daj, gospod! Toliko že vem, kaj sme pošten človek in kaj ne. Hudodelnika ne bom skrilval pod svojo streho, ali lovil ga tudi ne bom. Jaz nisem ustvarjen za qvaduha, brez zamere. Za to so drugi ljudje. Saj imate svoje biriče in žandarje; zakaj jih pa plačujemo in redimo? — Brez zamere!"

"Tako se ne govori o uradnih osebah!"

"Saj jim ne pravim nič napakega. Ta stan ni nepošten, potreben je tudi, ali imeniten se mi ne zdi, brez zamere! Dober večer, gospoda!"

Rekli se družbi prikloni, potem se po vojaško zasluče in odide.

XVIII.

Da pojasnimo vedenje Seljanovo v gosposki družbi pri Korenu, katero bi se utegnilo komu zdeti nekako čudno, treba je nam "nekoliko nazaj poseči v naši povesti. Pošten drvar ni bil prišel samo svoje hčerke gledat v Korenovo hišo, kakor se je reklo. Mož je bil tisti dan v veliki stiski in zadregi, kakor morebiti še nikoli prej v svojem življenju. Ugibal je in si belil glavo, kaj naj bi storil, da bi bilo prav; ali to je bilo težko ugeniti. Njegove dolžnosti so si bile tako navskriž, vsaj njemu se je tako zdelo, da se ni mogel za nobeno odločiti. Ko si človek ne ve pomagati sam, gre k prijatelju, znancu, da naj mu on svetuje, kaj storiti. Ali ta pot je bila Seljanu zaprta. Najboljšemu prijatelju ni smel razodeti, kaj ga teži, da samo povedati mu, kar je vedel. V tej zadregi je slednjiš storil, kar bi bil morda mnogokdo drug na njegovem mestu. Ko se je zvedelo, se napoti v gostilno; morebiti mu vino razvedri glavo, da mu zasveti prava misel, ali pa da si vsaj za nekaj časa prelene skrb, ki mu niso dale pokoja. Ni se mu posrečilo ne eno ne drugo, še s težjim srcem je šel od Korena in doma ni vso noč zatinal očesa.

Kaj je bilo? Popoldne je v gozdu počival, kakor po navadi, za nekaj časa od svojega dela. Solnce je gorko pripekalo z jasnega neba; legel je v senco za grmovje. Kraj je bil samotnen, vse tiho okrog. Ko tako leži, kar začuje korake in človeški glas. Bila sta dva človeka, ki sta se mu bližala po ozki, malo izbojeni stezi. Moža sta bila v živem pogovoru, a to tako, da se je eden jezil, kakor je bilo šuti od daleč, drugi pa je pogovarjal in miril. Ko prideta blizu njega, ustavita se oba, in Seljan je bil, za grmovjem skrit, nehotoma priča naslednjega pogovora:

(Dalje prihodnjik.)

(metek 200,000,000.00)

NAJVEČJI DENARNI ZAVOD

IZVEN OKOLICE DOLNJEGA MESTA

postal je
dne 14. julija, 1924
s združenjem

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

AMERICAN STATE BANK

1825 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

izvratno napredujoče in userno vodstvo bank v veliki finančni zavod

KASPAR AMERICAN STATE BANK

S tem dnem je prenehala American State Bank poslovati v njenih do sedaj preostlih na 1825 Blue Island Ave., njene odjemalce so uljudno prosil, da v banknični posli in dolžnostih, se obrnejo na novo poslovno KASPAR AMERICAN STATE BANK, 1900 Blue Island Ave., to je v delovanje Kaspar State Bank, kjer se bodo obnavljale posle obe banki točno, do tega časa, da bi novi prostori urajeni.

Ulagatelji obe bank se uljudno opozarjajo, da vlozine in izločne knjige se bodo izmenile stopnjevanje, ob času vlaganja, davaj ni potrebno izmenjevati knjige je poštati, da prvi navedi posla.

Doznanji uradniki poslojujeh bank, se zanesljivo in skrbno, ter poslušni in enake upravljalji tudi v novi banki.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Avenue Chicago, Illinois

Kapital in višek.....\$2,000,000.00

VARNA BANKA ZA ULAGANJE VAŠEGA DENARJA